

Издази три
пут у месецу
на 1 табаку.
Претплата се
шаље напред
уредништву

Неплаћена
писма од не-
редовних до-
писника не-
примају се.

За све српске
крајеве стаје
на годину
60 гр. или
6 ф. на по
године 30 гр.
или 3 ф. на
три мес.
15 гр. или
1. ф. и 50
новчића.

ПАСТИР

ЛИСТ ЗА НАУКУ И КЊИЖЕВНОСТ ДУХОВНОГ САДРЖАЛА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ РЕКТОР ВОГОСЛОВИЈЕ ПРОТА Никола Поповић.

САДРЖАЈ: Како је постала српска патријаршија — Ина ли клима ужив — Извод протокола заседања —
Јавна благодарност — Огласи —

Како је постала српска патријаршија.

(Продужење.)

Ово безупорно примање хришћанства које се примечава код српског народа, узбуђава у нама радозналост, да се ми морамо зауставити на том факту, и мало по боље промислити: какав би узрок те Срби тако одма и лако примише Христову веру, и одбацише незнабожачку, кад међутим остала словенска племена показаше велико упорство у време примања хришћанства. Шафарик, Раић и остали словенски историци који су посветили труд свој изучавању старина, доказују, да је српски народ до времена општег, или тако званог великог пресељења народа са истока на запад, живео у старој Сермацији око понтиског мора. Отуда се да извести таково закључење, да су Срби још у прва времена, кад је се Христова вера почела разпрострањавати упознали са науком Христовом коју је проповедао првозвани апостол Андрија (1).

(1) У Кијеву и дан данашњи стоји црква подигнута на једном брду у част првозваног Андрије, који је, као што гласи летопис прел. Нестора, воздружио на том месту крст и там проповедао Христову науку „даже до верхњег Новгорода.“

За тим, у време великог пресељења народа, Срби су се населили иза карпатских планина, у пределу који се звао Бојка. Овде се раздељује српски народ на два логора: један се креће преко Дунава у солунске области; други остаје у Бојци; но мало доцније и она се друга половина креће трагом браће своје. Срби, доселивши се у данашње области, нису могли одма заузети их, — њима је требало борити се против Авара, — незнабожаца, — њих истерати, и тако рећи на сабљу данашње области заузети, а то су они и учинили. Таким начином, они су одма морали ступити у непријатељске одношаје са Аварима, а Авари, зна се, да су били доста силни, и шта више, често су грозили опасношћу и самој грчкој империји својим честим нападаима. Таквим начином, српски народ био је што-но реч „добро дошао“ грчким царевима. Они се одма јавише као покровитељи српском народу, и употребљаваху најблажије мере наспрам Срба. Ово пријатељство, упливисање њихових владика а особито згодни начин поступања, морало је покренути српски народ к великом симпатисању, тако, да су Срби — варвари — као што су их Грци називали, морали оставити се свог грубог живота, и примати грчке религиозне обичаје — уколико јесе то на први мах могло. Нарочито велики су уплив имали намесници грчки и владике, којима је се често обраћао српски народ — изјављујући своје нужде. Осим тога, треба имати у виду и то, да Срби, пресељавајући се из једног предела у други, имали су додира — како с хришћанским тако и не хришћанским народима, а ово им је давало прилику видети превосходство Христове вере над незнабожачком. Култура која и онако није била богзна како развита код Словена, морала је слабити и опадати а место њено Грчка заступити.

И, по нашем мњењу, ево главних узрока који су тако одма склонили српски народ да прими хришћанску веру и одрече се незнабожачке. Мимо тога, много је припомогло томе и сам начин народне управе. Срби нису имали

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

унутарње централизације, која би подржавала незнабожество и сметала распрострањењу хришћанства, као што је то било код других народа који су имали монархијску управу. Такве државе, имајући мноштво народа под својом влашћу, видећи своје идоле и храмове, морао се упорније држати своје старе — прађедовске — незнабожачке вере, а тога ми невидимо код српског народа.

Даље, имамо још важно питање на ком се заустављају српски историци, — т. ј. питање о крштењу прве и друге половине српског народа. Тако, ми видимо, да је једна половина српског народа примила Христову веру у VII. веку а друга тек у IX; — дакле тек после 200 година. Овај дугачки период времена између првог и другог крштења српског народа, био је узроком, те је се почело сумњати на достоверност византијских летописа па и самих писатеља византијских тога времена. Ми се нећемо упуштати у критички преглед тих мњења, јер би нас то далеко одвело и од главног задатка удалило, но само ћемо на неке указати, и своје мњење о томе дати.

Неки историци, као на пр. Мацијевиќи, Давидовић, Светић, Асеманије и други, говоре да су Срби примили Христову веру у VII. в. и то једна половина одма чим је се населила у данашње земље; друга пак половина, остала је некрштена до царовања Василија Македоњанина и тек у његово време примила св. крштење. (1). Други пак историци, н. пр. Рајић, Медковић и још неки — веле — да Срби у VII. в. сасвим нису примили веру Христову већ остали у незнабожству чак до времена Ђирила и Методија, па да су као бајаги — од њих и примили св. крштење, — и то у другој половини IX. в. (2). На ово последње мњење никако се неслаже за летописом Багрянородног и неких других летописаца ста-

(1) Мацијев. Историја првоб. цркве код Славена стр 26. Истор. Србије, Давидовића стр. 29. Дух српск. народа, Светића стр 31.
(2) Истор слов. народа Рајића част I. стр 312.

*

рог времена, који говоре, да је српски народ много раније примио св. крштење. Ни у каквом старинском, па и у новим летописима, ми не налазимо тако место у ком би се јасно говорило о том, да су Ђирило и Методије крстили српски народ као што се н. пр. говори о том, да су они крстили Бугаре и Чехе. У осталом, може се допустити, да су њихови трудови, а на име: превод свештених књига на словенски језик много припомогли те је се утврдила Христова вера међу Србима, која као што знамо — чак до XI. века не беше се најбоље утврдила. Они пак историци који веле да су Ђирило и Методије примали учешће при крштењу српског народа, оснивају своја мњења на том, што су ова два мужа — као бајаги пролазили кроз Србију, па да су том приликом крстили српски народ. Но ове су предпоставке одвећ невероватне, и пре се могу сматрати као каква леђенда. Има још једно мњење односно крштења српског народа а овога се мњења мало историка држе, а на име: да је једна половина примила Христову веру у XII. веку, друга пак половина, тек после две стотине година, и да су се — Срби хришћан, са Србима незнабожцима страшно крвили и једни на друге мрзили. На послетку, неки историци говоре, да су Срби дуго време живили патриархално, у општинама, и да је свака општина заузимала по читаву област, имала своју независнос, и управљала се својим породичним старешином, који је, као што смо већ казали, био потчињен грчком императору. (1). Ова разцепљеност и била је узроком, те цео српски народ на једанпут неприми Христову веру.

Једне општине, чим су се населиле у извесни предео. одма су се крстиле; а у другим Христова вера није могла прокрчити себи пут, а ово је по свој прилици зависило од услова живота, интереса општине и њеног развића. Нама се чини, да су оба ова мњења вероватна, тим пре, што су осно-

(1) Види Гласн. Д. срб. слов. књ. X. стр. 115.

вана на старинским летописима. Ово је био једини узрок, те о Србима за пуно 250 година незнаде се потпуно: дал' су Хришћани или незнабожци.

За то, што је једна половина српског народа примила Христову веру на две стотине година раније од друге половине; и за то, што су били ратови међу њима за цело то време, опет нетреба мислити, да Срби до Ђирила и Методија нису примили Христову веру. По нашем мњењу, ово се може објаснити тиме, што нико није примао особитог учешћа, нити је се старао толико о крштењу српског народа — као што смо већ на једном месту имали случај ту исту мисао исказати. У осталом, може се и тако предпоставити, да је се крштење српског народа започело још у VII. веку, па је се мало по мало међу племенима српским распрострањавало до царовања Василија македонјанина, а у то време, зна се, да се и проповед Ђирила и Методија почела нагло распрострањавати. — А да је то тако било, види се из тога, што Христова наука није наилазила нинакакве препоне са стране незнабожаца — Срба. Кад би се народ силом нагонио, да прими Христову веру, у сваком случају, мучно би се у томе успело — па ма како он мален био и ма како подготовљен за примање нове вере. Неки историци, да би потврдили то мњење приводе за доказ непрестану борбу Срба — незнабожаца са Србима — хришћанима. Но треба знати, да ова борба ниуколико није на себи носила карактер борбе религиозне, већ једног жупанства против другог као што је се то продужавало и после, (до XIII. в.) кад је већ сав народ примио Христову веру. Једини факт у историји српске цркве, у коме се огледа упорство са стране српског народа примити Христову веру — били су Неретчани, — другчије прозвани — „*погани*“, који живљаху на јужној страни Ерцеговине. Но ово се може сматрати као изузетак, тим пре, што је овај део српског народа помешан био с другим народима, и бавио се по већој части хајдуковањем (разбојни-

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

штвом) на адријатичком мору. Обичаји, и начин живота осталог народа српског, њима су врло мало познати били.

Истина, да српски народ за пуни 250 год. није се одликовао великим ревновањем за нову веру; али опет — из тога не треба изводити такав закључак, да међу Србима није било Хришћана; — а што се је вера Христова тако полагаано распрострањавала и укорјењавала, најглавнији је узрок — што Срби нису имали Слова божијег на свом језику.

Први учитељи српског народа кад примаше веру Христову — као што смо већ видели — били су Грци. Они су гомилама долазили у Српске земље; но на жалост, слабо су се старали да изучавају српски језик, — називајући га варварским. Такви учитељи — само се по себи разуме, ни су могли бити по вољи оном народу кога су учили, нити су пак могли учинити велики успех у својој проповеди. Али, кад се појави слово божије на славенском језику, тада је и Хришћанство у српском народу почело се брзо распрострањавати и укорјењавати; а за ово — имало се благодарити првим славенским учитељима Тирилу и Методију, јер из њих уста први пут изишла је реч на словенском језику: „искони бѣ Слово, и Слово бѣ ѝ Богъ.“

И тако дакле, Срби нису примили (разуме се сасвим) Христову веру ни при Василију Македоњанину, нити — једна половина у VII. а друга у IX. в. нити пак у време Тирила и Методија, већ су почели примати Хришћанство Срби у VII веку од свештеника грчки, који су послати били из Цариграда, и ово примање Хришћанства продужавало се је за пуни 200. г. док на послетку, при Василију Македоњанину сви Срби нису примили Христову веру, и у њој се утврдили. У част светитеља Тирила и Методија може се казати то да су они више припомогли да се Хришћанство утврди но што су га сами распрострањавали. —

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

WWW.UNILIB.RS

Ево дакле у кратко, каким је начином распрострањено и утврђено Хришћанство у српском народу; Сад ћемо да говоримо о предмету, који нам лежи у задатку, а то је: како је постала патријаршија у Србији.

Константин Багрянородни, који је писао о српским стварима, ништа не говори о томе, дали је послан српском народу Епископ — у то време кад је он, т. ј. народ српски примао Христову веру. Но упомиње да је Император Ираклије, установио јерархију српске цркве. (1) У осталом, није било никакве нужде ни шилати нарочитог Епископа; јер ми знамо, да је и пре Ђирила и Методија суштаствовала Епископија солунска, Диоклејска и Оридска (тако названа Јустиниана). А све земље које су биле насељене српским народом, биле су под влашћу ових Епископија (2), а ове су — без сумње установљавале епископске кат. дре на оним местима где су *оне нужне биле*, и постављале су *Епископе*. И тако дакле, српска црква у почетку свог постанка зависила је од оридског архиепископа, а овај опет од цариградског патријара, као што ћемо сад о томе видети.

У почетку VII. в. Диоклеја — место архиепископске столице, била је од Грка разрушена, и како црквена, тако и светска управа пренешене су у Солун. Али, император Јустиниан, желећи узвисити место свог рођења Орид или Јустиниану и прибавити му већу важност, он га је учинио главном вароши, заповедивши префекту (началнику) и архиепископу да пређу у Орид и ту живе. Под власт архиепископа дођу све цркве ових области: Дарданије, Дакије Мизије, Албаније и Далмације. (1). Ова архиепископска старинска столица, задржала је своју власт и после смрти им-

(1) Историја прве цркве Славена Маџијев. стр. 27.

(2) Иследов. о Ђирилу и Методију, сачин. Лавровског, стр 241. — Духовн. Вјесн. за 1864. м сец Август, стр. 494. Гласн. Д. срп. сл. ч. X. 103.

ператора: Јустиниана Ираклија и Василија Македоњанина над оним областима, где се Срби населили бејаху....

Из овога што реко смо о столицама (катедрама) архиепископским и епископским — у Солуну, Диоклеји и Ориду, а тако исто и у оним пределима докле се је њихова власт пружала, види се, да је много раније поселењу српског народа већ било Хришћана у тим пределима који су имали своје пастире, а ови су зависили од цариградске цркве. Само се по себи разуме, да број Хришћана у овим пределима морао је бити одвећ мален; а томе се не треба чудити, јер до насељења српског народа у ове пределе, народонасељење у њима није било бог-зна како велико. За то и није чудо, што је у то време тако много области припадало у црквеној управи једном архиепископу. Али, кад се доселише Срби у ове пределе, и умножи се број Хришћана, тада је било нужно установити нове епископске катедре. И заиста, у продужењу X. и XI. в било је основано неколико епископски катедара у средини оних земаља у којима је српски народ насељен био. Скоро свако жупанство имало је за себе епископа, као н. пр. у Црној Гори, Ерцеговини, Босни, Русији (данашња стара Србија) у Србији (данашња кнежевина) у којој су биле две епископије: београдска и смедеревска (1). Све ове епископије биле су под влашћу архиепископа оридског, а овај је опет зависио од цариградског патријара. (2). Но када и

(1) Гласн. Др. С. Слов. ч. X. стр. 194. — Исследов. о Тирилу и Методју, Лавров. стр. 241. — Истог првоб. цркве код Словена Мацџев. стр. 30. — Временик за 1850. год. ч. V. стр. 34.

(2) Има једно предање, из кога се види, да је оридска архиепископија, добивши своју независност у време цара Јустиниана — у исто време била независна и од цариградског патријара, и та независност да је трајала до свршетка XVIII. в. и да су њој биле потчињене српска и бугарска црква. Али ово мишљење није истинито. Истина, Јустиниан је дао право оридском архиепископу управљати црквама и постављати епископе у Илирику, без питања цариградског патријара, као што смо ми више пута казали. (види Дух. вѣстн. за 1864. г. месец Август стр. 494.) али ова независност, трајала је се само унутрашње управе

у које време бише основапе ове епископске катедре ми незнамо — по томе, што о њима до данашњег дана, немамо никаквих података. — Исто тако нама није познато ни то, у каквом су одношају били ти епископи са жупанима, и уопште са властима које су у тим земљама постојале.

Напоследку, да кажемо неколико речи и о томе, како су папе римске чиниле покушај потчинити српску цркву свом престолу. У почетку кад народ српски прими Христову веру, он се је строго држао грчке вере; но није дуго постојало, а на име у X. в. по неким западним крајевима Србије, по-

цркве, какво је право и српска црква у доцније време добила, о чему ћемо ниже говорити. Но ово право није свагда и при свима императорима имала оридека архиепископија. Истина да је српска црква, као што горе рекосмо, зависела од оридеког архиепископа, али је се ово продужавало само до половине X. в. Јер у то време, бугарски цар Симеун бејаше завојевао Орид и Србију, па из мрзости на грчког императора и патријара, ступи у договор с папом римским, премести у Орид своју столицу, и ту оснује бугарску патријаршају. (Вуди Духовн. вјесн. мес. Август 1864. г. стр. 501.) Но около 970. год. Цар грчки Јован Цамискија завојује цело бугарско краљевство, следов. и оридека црква снова буде потчињена цариградском патријару, који одма збаци с патријаршества бугарског патријара Дамњана; у доцније време, ми невидимо, да се оридски архиепископ назива патријархом, већ као и пре — архиепископом (види Духовн. вјесн. мес. Август 1864. г. стр. 508.) У то исто време, и српска црква ослободила је се на свагда испод власти оридеког архиепископа. Доцније пак, кад се бугарска ослободи испод власти цариградских императора, онда је основано патријарштво у Трнови (Дух. вјесн. 1864. г. стр. 508.) А да је оридека црква зависела од цариградског патријара, и да није под њеном влашћу била српска црква на свршетку XII. в. доказује се тиме: да је н. пр. оридека црква била независна од цариградског патријара, и да је ној потчињена била српска црква: то зашто би морао св. Сава први архиепископ српски ићи у Никеју, и тамо молити императора и патријара, да се за српске земље бирају епископи који би били природни Срби?! Даље, кад император и патријар цариградски дозволише св. Сави да се у будуће бирају епископи — Срби, ништа се неговори о томе, да је оридекој архиепископији била потчињена српска црква, као што ћемо ниже видети. И тако дакле, оридека архиепископија, не само да није имала никакве власти над српском

чео је се јављати мало — по мало католицизам. Нема сумње, да је томе припомогло лукавство папа, које је по неки пут долазило до полицајских мера. Оваковим насилничким мерама и неки католички императори били су готови послужити се. Тако н. пр. на сабору, држаном у Солуну, било је забрањено, као што говори Маџијевски, богослужење на словенском језику по неким местима Далмације. (1). На три године после овог сабора установљене су три католичке епископије, а на име у Шицку (?) Дувну и Скадру. (2). Али с тиме се ствар није свршила. Последњи удар православној вери у Далмацији и Хрватској нанесен је на далматско-хрватском сабору 1059. г. (3). Од овог доба почиње да се усиљава католицизам у неким крајевима Босне и Дакије, па шта више, и у неким крајеве Србије. У XVII. веку сва Далмација би потчињена римским легатима. (4).

црквом није пак да јој је ова потчињена била, већ и она сама, била је у зависности од цариградског патријара, и то је се продужавало дотле, докле год Стеван Душан, цар српске цркве, завојевао Орид око 1340. г. Од тог доба и сама архиепископија оридска (Густајана,) подпала је под власт српске цркве. (Духов. вјест. 1864. г. м. Август стр. 511.) У једном старинском српском летопису из XVII. в. говори се, да је 1850. год. столица митрополита била у Ваљеву (данашње Ваљево,) и да је у то време био митрополит Србији — по имену Миаило Кончиловић, који је основао манастир Вољавчу: — да је тај исти митрополит Миаило био 1068. год. на сабору у Далмацији. Но дал је он имао себи потчињене епископе, и у каквим се односима налазио к другим епископима, а тако него и оридском архиепископу, о томе се нигде — ништа не говори. У остало може се и тако предпоставити, да је тај митрополит ваљевски — дао оставку на звање архиепископа оридског, па се стацио у Ваљеву, па ту под именом митрополита живио.

(1) Види истор. првоб. цркве код Словена Маџијевск. стр. 76

(2) Тамо.

(3) Там, стр. 77.

(4) Асеманије Цетицевић, и други неки римско-католички историци, који су се бавили српском историјом, старају се да докажу, да су Срби најпре примили веру Христову од римског свештенства, и да је српска црква до XII. века била потчињена римском престољу, и да је од истог зависила. Докази ових низких

Ево дакле, у каком се је положају налазила српска црковна јерархија до измака XII. века.

(Наставиће се.)

Има ли клима улив и на душу човека?

(Свршетак.)

Нарочити улив има клима на уображење. Уображење је моћ која живо повторава или воспроизводи у души оне ликове, што се јављају у стварности; као фантазија — оно је сила која ствара и зида нове светове прекрасних измишљаја. Па зато што су јасније и сјајније слике стварности, то су и воспроизведења њихова живља; што је више тих слика, то је обилатније и уображење у измишљајима, то је већа и фантазија за измишљавање и стварање. На југу сусрета човека природа раскошна, која очарава чувства својим дивним и разноврсним формама, те зато и даје човеку обилату пићу за уображење. А ка овом много доприноси и она дражест самих живаца, које узбуђује сама природа на југу, те тако спрема још већи материјал уображењу. Пуна и богата душа прекрасним сликама природе, она их лако воспроизводи кад јој се укаже ма и најмање спољашње узбуђење. И у овом лежи узрок, што су све тако зване пластичне вештине (н. пр. култура, живопис, вајање или дрворез)

поклоника папских, тако су слаби и чудновати, — шта више смешно, да о њима — ама баш ништа не треба говорити, нити их оповргавати. Да је сав српски народ, а тако исто и сви јужни Словени примили Христову веру од православног — источног духовенства, и биле у добрим одношајима с источном црквом, излишни су сваки докази; јер је ово питање доста подробно разрађено и решено г. Лавровским и другим научарима. У осталом, неће згорега бити, да напоменемо нека од ових доказа. Римско католички историци, строго се држе једног места из летописа Константина Багрянородног, а на име: „на молбу Срба, император Ираклије, пратио им је свештенике из Рима, који су их крстили,

(Наставиће се.)

имале своју колевку у странама старе Гелладе, — у тој срећној и раскошној природи, где је све и свашта развијало семе вештачког талента, — и ево узрок зашто су после те вештине, кад су већ биле изгнате из тих страна, могле да се преседе и преседе као што треба у једној само благословеној Италији.

Но поезија — виши плод уображења, као излив срца украшеног измишљајима фантазије — својствена је не само једним јужним странама, већ и целоме човечанству. Тамо, где човек сазрцава красоте света, ма у каквим се видовима и сликама оне јављале, (и мрачне стране севера нису тога лишени па ма и у противном виду) — тамо, гди човек живи, гди он обитава и станује, — тамо се он и наслађава, тамо осећа добро или зло, мржњу или љубав. Но зато опет ни једна поезија, која и ако независи потпуно од климе, опет неможе а да не носи на себи печат ове или оне климе: она их крунише овим или оним типом и придаје карактер сличан пределу у коме се јавља. Тако н. пр. у песмама северних Скандава наћи ћемо свагда нешто сурово, дивље, мрачно и у Бога века напуњено маште, које наспомиње и мочарно поднебје севера и морске маглуштине и сву слабу природу осхудну даровима растителности; ал зато опет дивцу, величанствену и у самим страхотама њеним. С преласком у стране мало умереније, промењава се у неколико и карактер поезије. У малоруским народским песмама она се нежност и красноречитост срдачна; а мрачне песме севера дишу прелазом тихе замишљености, која даје несхватљиву дивоту и најпростијим произведењима њихове музе. И у стихотвораца умерених клима види се тај исти одтисак спољне природе: ту је нека нега и раскошлук у ображењу, ту је свежест осећања и јасноћа у мисли, које све ускупа наспомиње благорастворену климу умереног поднебја, гди све и свашта говори у ображењу. Узалуд би домородац Неапоља и Сицилије изашао на препирку у својим песмама

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

са Бардом Морвена и почео описивати, подобно њему, мрачну природу Севера. Узалуд би и северни поета узео на се улогу да пева раскошне долине, прохладне пештере и обилату шумицу Сицилије. Једини Гасо, који је рођен под јарким небом Неапоља могао је онако вешто спевати и описати сушу, која је била онако шткодљива за крсташке ратове; по том једном само опису лако може сваки да позна у њему човека — становника јарког поднебнија, који је више пута излагао себе опасности африканских ветрова и носио терет африканског зноја. Ломоносов, који је рођен на беломе мору, у суровој и леденој клими, који је још у детињству поражен био следећим појавима природе: *Сунцем*, које у најдуже летње дане, долазећи до краја хоризонта „снога костаетз и течетз по тврди небесной:“ *северним осветљењем*, које у полуноћном крају замењује зраке сунца и разлива хладну и трептећу своју светлост на природу спавајућу под дубоким снеговима, — Ломоносов само једипи могао је с особитом живошћу описати и спевати те величанствене појаве природе:

- „ Достигло дневное до полночи свѣтило,
- „ Но вз глубинѣ лица горащаго нескрыло;
- „ Какз пламенна гора казалось средз валокз
- „ И простирано блескз свой изз за льдокз.
- „ Среды причѣдныа, при асномз сонцѣ, ночи
- „ Верхы златыхз зыбей пловцамз сверкали вз очи“ ...

(Вечер. размишленіе)
(о Бож. вилічїи)

А следејућа слика, коју је изобразио познати руски поета *Державинз*, могла је такође да се роди само у ображењу поете Севера:

- „ Какз вз асный, мразный день зимой
- „ Пылинки инеа сверкаютз,
- „ Врататса, зыблютса, сіаютз:
- „ Такз солнцы вз безднахз подз Твоей“ ...

(Ода — Бог)

Дакле из наведених доведе примерака јасно се види и стварност уплива климе на душу човека и неправилност оних, који уплив климе сасвим одбацују. У осталом и веома далеко простирати тај уплив, као што му даје значаја Монтескије и неки други, који недопуштају никаквог развића душевног у странама северним, већ шта више све природне способности приписују само једним становницима умерених клима, — била би очевидна крајност. Уплив климе на душу, као што смо видели, — уплив је посредни. Па зато се он може умекшавати и ограничавати дејствијама предмета, који непосредно дејствују на душу. Просвета је далеко јача од климе и снажније развића моћи душевне не само код појединих индивидума, већ и код читавих народа. Кад је Тацит описивао становнике Ђерманије, зар је мислио, да ће у тим дивљим луговима њеним бити подигнути онако величанствени градови, да ће у старој Панонији и Нијорку родити се онакви дивни светилници ума и науке?. Русе су називали *варварима*. Но Петар велики пресади у сењи своје државе *дрвце науке* и оно у маглама невским и снеговима Московіје донесе неочекиване плодове просвете: варварска земља постаде чуварка закона, слободе, морала, накратко: љубитељка просвете. На дивним бреговима каме и величанствене Волге искрснуше велики умови и ретки таленти. На ледовима северног мора, — међу полудивљим становницима — роди се жени, (Ломоносов,) који исполинским корацима пређе сво поље науке и као филозоф, и као оратор, и као поета, — и преобрази свој народски језик.. Још више неуступа клими религија Христова. Она — и само она једина у стању је да начини човека истински способна на све оно што је *добро*, што је *високо*, што је *прекрасно*. Она и најчувственіје и најгрубије људе уздиже на неприступну висоту духовног разматрања и живота и из дивљих грабитеља гради Хехеле земаљске...

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

ИЗВОД

*Протокола засідања сабора архиєрејског држаног 15. и по-
слеујући дана месеца Септембра 1870. год. у Крагујевцу.*

№ 24.

Његово високопреосвештенство архиєпископ београдски и митрополит србски г. Михаил и преосвештени г.г. епископи ужички Јоаникије, неготински Евгеније, и шабачки Моисеј достављају, које су цркве у својој епархији ове године посетили, које су цркве отворене, које се граде, и шта су на путовању своје примјетили. Тако су увидили, да се свете утвари, а нарочито частна трапеза неодржава уподобателном уважењу и поштовању, као што су опазили да има много Христијана, кои се незнају правилно крстити.

Услед тога закључено је:

Собор прима са радошћу извјестија, из којих се дознаје да се по свима крајевима отечества множе цркве о чему г. архиєрејин неће предстати и унапред дјествовати. Али жељећи, поправити што није сходно светињи престола и правилама и подићи побожност у народу, налази потребном опоменути сво отечествено свештенство с препоруком, да озбиљу пажњу обраћа на то, да се свети престол обдржава у чистоти у подобателном уважењу, немећући на њега ништа што тамо непринадежи. Даље наређује, препоручити свештенству да приликом посјећавања домова своје парохіје поучава паству да се свако лице уме правилно крстити, а нарочито да научи жениха и невіесту при испитима, да се правилно знају крстити.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Цркви Петровачкој изволили су учинати прилог следејућа лица:
Таса, Григорије и Јованча браћа Маладиновића дућанције једно одсјаније свештеничко у вредности 31 ₰ ц. Ђорђе Мпладновић трговец из Петровца један златан крет у вредности 16 ₰ ц. Обрад

Миловановић главни кмет из Петровца један подиелеі у вред. 12 ₪ ц. Живота Бранковић трговац из в. Лаоле једну *петохлебницу*, у вред. 10 ₪ ц.

А у готовом новцу:

Јеврем Станисављевић трговац из Забрђа 120 гр. Јова Стојанчев из Добриње; парох г. Петар из Лаоле, Стојмир Станковић трговац из Лаоле, Милош Бабић писар среза млавског. Маријан Илић трговац из Добриње, Милош Борђевић трговац из Табановца, Иљиа Петровић тр. из в. Лаоле, Марко Милорадовић тежак из Забрђа, Игњат Милутиновић кнез в. Лаолски, Трајко Јанковић кмет лесковачки, Милорад Јевтић тргов. из Петровца, и Станислав Марковић ковач из Петровца сви по 1. ₪ ц — И многи други, који 20 који 30 и повише гроша — еле у суми свега у готовности 1584 гр. на чему им свештенство и татори цркве петровачке јавно благодаре.

Тодор Наумовић рођен у Битољу а сада мејанција у Баточини, приложио је цркви баточинској једну кадионицу у вредности 120 гр. ч. и један покривач за св. трапезу у вред. 56 гр. чар на чему му свештеник цркве баточинске заједно са таторитма јавно благо дари.

О Г Л А С И.

Исаија, пострижник манастира Раванице рукоположен је за Јеромонаха.

Игуман Враћевачки Вићентије услед закљученог ово-годњашњег сабора Архиепископског држатог у Крагујевцу, произведен је за Архимандрита 11 овог месеца у Манастиру Грчарици.

Настојатељ Грчарачки Ирвинић приликом трносања нове цркве Манастирске, произведен је за Игумна.

Намесник Манастира Драче Јеромонах Филотије са обзиром на добро ревновање о благостању повереног му Манастира постављен је за Настојатеља истог Манастира.

По решењу сабора Архиепископског, сагласно са жељама Благовештенског Архимандрита Василија и Игумана Манастира Вољавче, причењени су Благовештење и Вољавча Манастири у Крагујевачком округу управи Архиепископске Београдске.

Г. Беговићу у Карловце. Ваше беседе штампану се на јавно и до 10 дана биће сасвим готове.